

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

На правах рукопису

К Л Ю Ч К О В С Ь К А

І р и н а М и х а й л і в н а

УДК 81'243:62(075.8)

**СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ ІНТЕГРАТИВНОГО
ПІДРУЧНИКА З ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2006

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка.

- Науковий керівник: доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
Козловська Ірина Михайлівна, Львівський науково-практичний центр ПТО АПН України, завідувач відділу загальнотехнічних та спеціальних дисциплін, м.Львів.
- Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Кодлюк Ярослава Петрівна, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, кафедра педагогіки і методики початкового навчання, доцент, м.Тернопіль;
кандидат педагогічних наук, доцент
Коломієць Дмитро Іванович, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Інститут перспективних технологій, економіки і фундаментальних наук, заступник директора, м.Вінниця.
- Провідна установа: **Національний педагогічний університет ім.М.П.Драгоманова**, кафедра педагогіки, м. Київ.

Захист відбудеться 23 лютого о 12.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д58.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою:
46027, м.Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (46027, м.Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2).

Автореферат розіслано 20 січня 2006 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Чайка В.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність та доцільність дослідження. Інженерна освіта сьогодні передбачає формування здатності майбутнього фахівця до активного пізнання, високої культури та творчої діяльності у професійній сфері. Інженер повинен вміти ставити і вирішувати завдання, проводити дослідження, самостійно приймати рішення тощо. У сучасних умовах вузька профільна підготовка фахівця, обізнаного з відповідною сферою виробництва, виявляється недостатньою для успішної професійної діяльності.

В контексті Болонського процесу особливо важливого значення набуває підготовка фахівців до іншомовного спілкування, оскільки володіння іноземною мовою є важливою умовою для налагодження міжнародних ділових контактів, створення спільних підприємств, інтенсифікації професійної взаємодії із закордонними колегами, а також, як зазначено в Болонській конвенції, для мобільності студентів, викладачів та дослідників з метою доступу до можливості одержання освіти, проведення досліджень, викладання та стажування в Європейському регіоні. У зв'язку з цим, знання іноземних мов набуває економічної цінності і розглядається як обов'язковий компонент професійної підготовки майбутніх фахівців.

Успішна професійна діяльність майбутнього інженера неможлива сьогодні без володіння іноземною мовою, якою здійснюється традиційний пошук фахової інформації, її аналіз і обробка, листування та телефонні переговори, доступ до новітніх технологій, використання інтернет-ресурсів, вивчення передового закордонного досвіду. Володіння іншомовними комунікативними вміннями для майбутнього інженера є важливим резервом підвищення його професійного рівня, збагачення знань зі спеціальності та успішної професійної діяльності. Про значення вивчення іноземних мов для професійної підготовки інженерів засвідчили і самі студенти. За результатами діагностичного опитування, проведеного в Національному університеті “Львівська політехніка”, 95,5% респондентів (500 студентів третіх курсів всіх інститутів) визначили іноземну мову як фактор підвищення їх професійної підготовки.

Створення інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, який відповідатиме новим вимогам щодо рівня оволодіння іноземними мовами, та, у свою чергу, до науково-методичного забезпечення їх викладання, залишається на сьогодні актуальною проблемою для вищих технічних навчальних закладів. В “Основних напрямках досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні” передбачено, зокрема, дослідження таких проблем як інтегративна теорія професійної підготовки, розвиток особистості фахівця, способи структурування змісту

навчального матеріалу у програмах і підручниках.¹

Актуальність та доцільність дослідження проблеми структурування змісту інтегративного підручника іноземних мов для студентів вищих технічних навчальних закладів зумовлена суперечностями між потребою суспільства у фахівця з високим рівнем комунікативної компетентності та недостатньою розробкою теоретичних засад її формування у практиці підготовки майбутніх інженерів; інтегративним характером професійної діяльності майбутнього інженера та предметною орієнтацією викладання іноземних мов; інноваційними вимогами до структурування змісту підручника іноземних мов та традиційними підходами до цього питання.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки ґрунтовно досліджено теоретичні основи професійної педагогіки (С.Гончаренко, Р.Гуревич, В.Кремень, Л.Романишина, М.Сметанський, А.Степанюк); питання підготовки фахівця в контексті іноземної мови (Є.Воронова, Л.Карнаухова, В.Кемінь, Т.Корольова, Є.Литвиненко, О.Петрашук, С.Понікаровська, Н.Саєнко); основи теорії підручника (Р.Арцишевський, В.Беспалько, М.Бурда, Д.Зуєв, Я.Кодлюк, О.Ляшенко, В.Редько), зокрема: підручника іноземної мови (М.Гадайчук, В.Дерун, О.Кузнецова, Г.Крючков, О.Литвинюк, О.Нінецька, В.Плахотник, А.Прокопенко, Н.Склярєнко); проблеми інтеграції та інтегративного підручника (І.Задорожнюк, І.Козловська, Д.Коломієць, Я.Собко, Ю.Стиркіна, В.Харитонов та ін.).

Незважаючи на інтенсивне дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців інженерного профілю в процесі вивчення предметів гуманітарного циклу, зокрема іноземних мов, недостатню увагу приділено питанням розробки інтегративного підручника з іноземних мов для студентів вищих технічних навчальних закладів та структурування його змісту. Вирішення цієї проблеми дозволить зорієнтувати професійну підготовку майбутніх інженерів на підвищення рівня їх культурної поінформованості, особистісних і організаторських здібностей, які забезпечать успішне виконання професійних завдань.

Враховуючи актуальність означеної проблеми, її недостатнє теоретичне опрацювання та практичне впровадження, темою дисертаційного дослідження було вибрано ***“Структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей”***.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану

¹ Основні напрями досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 3. – С. 10-39.

науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в розробленні теми “Організація навчально-творчої діяльності з використанням сучасних освітніх, педагогічних та інформаційних технологій у системі неперервної освіти (протокол №1 від 23.09.02).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради, протокол № 6 від 05.04.05 р.) та узгоджено у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 6 від 14.06.05 р.).

Об’єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців інженерних спеціальностей.

Предмет дослідження – зміст інтегративного підручника з іноземних мов як засобу підвищення якості професійної підготовки студентів вищих технічних навчальних закладів.

Мета дисертаційного дослідження – обґрунтувати концепцію інтегративного підручника, розробити та експериментально перевірити модель структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей.

Гіпотеза дослідження. Для того, щоб у підручнику з іноземних мов, як засобу підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, реалізувати інтегративні зв’язки між змістом професійно орієнтованих дисциплін та іноземних мов, необхідно дотримуватися таких умов:

- формування інтегративних видів мовленнєвої діяльності (читання, мовлення, аудіювання та письма) на основі змісту навчального матеріалу професійно орієнтованих дисциплін, що дозволяє майбутнім фахівцям інженерних спеціальностей вільно користуватися іншомовними інформаційними джерелами та формувати іншомовну комунікативну компетенцію;
- забезпечення професійної спрямованості змісту та завдань інтегративного підручника;
- забезпечення варіативності інтегративного підручника з урахуванням реальної нерівності первинної підготовки, когнітивних можливостей та пізнавальних інтересів студентів.

Мета та гіпотеза дослідження зумовили необхідність вирішення таких **завдань**:

1. Проаналізувати теоретичні основи структурування змісту підручника та виявити можливості використання чинних підручників з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей для реалізації інтегративних зв’язків фахових і мовних дисциплін у практиці роботи вищих технічних навчальних закладів.

2. Розробити концепцію та обґрунтувати принципи структурування

змісту інтегративного підручника на основі виділених вимог до змісту та критеріїв ефективності інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей.

3. Розробити та експериментально перевірити модель структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей.

4. Розробити навчальні посібники та методичні рекомендації для викладачів та студентів щодо структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх інженерів.

Методологічними засадами дослідження є: концепція інтегративної освіти, теоретичні розробки з проблеми підручника у педагогіці, теоретичні основи інтегративного, структурного, системного, діяльнісного, гуманістичного та комунікативного підходів, а також принципи цілісного дослідження дидактичних процесів та комплексного використання методів дослідження.

Теоретичну базу дисертаційного дослідження становлять положення та висновки щодо загальних питань професійної педагогіки (А.Алексюк, С.Гончаренко, І.Зязюн, М.Євтух, В.Козаков, Н.Ничкало, М.Сметанський); єдності свідомості і діяльності (Л.Виготський, О.Леонт'єв, С.Рубінштейн); теорії підручника (Р.Арцишевський, В.Безпалько, М.Бурда, Д.Зуєв, Я.Кодлюк, О.Ляшенко, В.Редько); інтегративного підходу у професійній освіті (Р.Гуревич, І.Козловська, Д.Коломієць); фундаментальні педагогічні концепції гуманізації освіти (С.Гончаренко, В.Кремень, Ю.Мальований, О.Сухомлинська); діяльнісний підхід до забезпечення розвитку особистості, опора на її самостійність і активність (Г.Костюк, О.Леонт'єв та ін).

На різних етапах дослідження використано **методи**, які базуються на загальнонаукових принципах проведення комплексних досліджень, взаємодоповнюють один одного та забезпечують можливість комплексного пізнання предмету дослідження: *теоретичні* – вивчення, аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури та навчально-методичних джерел із проблеми дослідження, а також виявлення зв'язків між існуючими поняттями і фактами та їх взаємозалежність для систематизації теоретичних матеріалів з обраної теми; *прогностичні* (експертна оцінка, моделювання) – для розробки принципів структурування змісту та розробки моделі структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей; *емпіричні* – діагностичні (анкетування, тестування, опитування, інтерв'ю, бесіда), обсерваційні (спостереження), експериментальні (констатуючий і формуючий експерименти), статистичної обробки результатів – для діагностики ефективності інтегративного підручника та організації експериментальної роботи. Методи графічного зображення, статистичні

методи, якісні методи аналізу і синтезу застосовано для інтерпретації результатів експериментальної роботи.

Організація дослідження. Дослідження здійснено у три взаємопов'язані етапи, що охоплюють період з 1993 по 2005 рік. *Перший етап (1993-1999)* – теоретичне осмислення проблеми дослідження, вивчення науково-методичної літератури, аналіз ефективності використання підручників різних поколінь з іноземних мов. Визначено вихідні теоретичні положення, об'єкт, предмет, мету, сформульовано робочу гіпотезу дослідження, конкретизовано його завдання, розроблено методику та проведено констатуючий експеримент. *Другий етап (2000-2003)* – обґрунтування принципів структурування змісту інтегративного підручника; розробка експериментальної моделі змісту інтегративного підручника, проведення констатуючого експерименту; розробка розділів підручника, посібників, методичних рекомендацій, а також здійснено підготовку та проведення формуючого експерименту. *Третій етап (2004-2005)* – узагальнення проміжних та кінцевих результатів педагогічного експерименту, формулювання загальних положень і висновків, впровадження їх у практику, оформлення результатів дослідження.

Експериментальна база. Дослідження здійснено на базі кафедр іноземних мов вищих навчальних закладів Донецького національного технічного університету (кафедра французької мови), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (кафедра романських мов, кафедра англійської мови), Київського університету економіки і технологій транспорту (кафедра української та іноземних мов), Львівського факультету Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В.Лазаряна (кафедра гуманітарних та соціально-економічних дисциплін), Бельсько-Бялої Вищої Школи Інформатики та Управління у Польщі. В експерименті брало участь 520 студентів, 12 викладачів іноземної мови та 11 експертів.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що:

- **вперше обґрунтовано** концепцію інтегративного підручника з іноземних мов як засобу підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей;
- **конкретизовано вимоги** до інтегративного підручника з іноземних мов та **критерії** ефективності його функціонування, зокрема такі як основні завдання, характеристики, наукова складність, базова роль, дидактична досконалість, методичне забезпечення та виховний потенціал навчального матеріалу підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей;

- *розроблено модель* структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, яка включає теоретичний та практичний блоки;
- *подальшого розвитку* набули положення теорії інтегративного підходу до навчання у вищій школі, основи підручникотворення та побудови підручника з іноземних мов для майбутніх інженерів.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблено авторську програму навчання іноземних мов для майбутніх інженерів; розроблено експериментальні розділи інтегративного підручника для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей; розроблено навчальні посібники з англійської та французької мов для студентів вищих технічних навчальних закладів; розроблено та впроваджено робочі програми з англійської та французької мов на основі моделі структурування змісту інтегративного підручника.

Наукові положення, навчально-методичні матеріали **впроваджено** у навчальний процес технічних університетів України, зокрема: Донецького національного технічного університету (довідка № 01–180 / 26 від 05.07.05 р. – кафедра французької мови), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (довідка № 01–273 від 29.06.05 р. – кафедра романських мов), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (довідка № 01–274 від 29.06.05 р. – кафедра англійської мови), Київського університету економіки і технологій транспорту (довідка № 01–25/436 від 19.09.05 р. – кафедра української та іноземних мов), Львівського факультету Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В.Лазаряна (довідка № 25/ЛФ–274 від 29.09.05 р. – кафедра гуманітарних та соціально-економічних дисциплін), Бельсько-Бялої Вищої Школи Інформатики та Управління у Польщі (довідка № 117–05 від 07.06.05 р., довідка № 118–05 від 07.06.05 р.).

Результати дослідження може бути використано для складання навчальних планів, програм і навчальних посібників для вищих технічних навчальних закладів, а також з метою вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями інженерних спеціальностей та у проведенні науково-педагогічних досліджень.

Особистий внесок здобувача в полягає у теоретичному обґрунтуванні основних ідей та положень проблеми, зокрема, особливостей структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, розробці відповідної моделі та авторського курсу (у співавторстві з В.Задорожним, Н.Гайдук); розділу експериментального підручника з французької мови “Education: un passeport pour le future”; розділу експериментального підручника з англійської мови “Моя спеціальність” (у співавторстві з С.Василик), в якому дисертанту належить розробка концепції,

структури, текстовий матеріал та вправи; навчального посібника з французької мови (у співавторстві з Ю.Домбровським, О.Білик та ін.) за загальною редакцією І.Ключковської, в якому авторськими є концепція, структура, а також три розділи. Автор брала безпосередню участь в організації та проведенні дослідно-експериментальної роботи, у створенні експериментальних навчальних планів, програм, навчальної літератури для студентів і викладачів.

Вірогідність результатів дослідження забезпечено використанням відповідного комплексу дослідницьких методів, обґрунтованим методологічним підходом до формування системи інтегрованих знань, відповідністю наукового апарату предмету дослідження та впровадженням дослідницької методики, адекватної до поставлених завдань, експериментальних методів, збігом обґрунтованих теоретичних положень з практичними ситуаціями та позитивними наслідками впровадження результатів дослідження. Висновки дослідження одержано, перевірено й підтверджено в процесі проведеної роботи.

Апробація. Основні положення і результати дослідження обговорено на 16 наукових та науково-практичних конференціях, у тому числі *міжнародних*: Першій Міжнародній науковій конференції “Проблеми української науково-технічної термінології” (Львів, 1992), Першій Міжнародній науковій конференції “Лексикографічні та методичні концепції викладання чужоземних мов у вищому технічному навчальному закладі” (Львів, 1994), Третій Міжнародній науковій конференції “Проблеми української науково-технічної термінології” (Львів, 1994), Другій Міжнародній науковій конференції “Лексикографічні та методичні концепції викладання чужоземних мов у вищому технічному навчальному закладі” (Львів, 1996), Четвертій Міжнародній науковій конференції “Проблеми української науково-технічної термінології” (Львів, 1996), Міжнародній науковій конференції до сторіччя Ю.Куриловича (Львів, 1995), Міжнародному колоквіумі “Романістичні дослідження. Сучасний стан та перспективи” (Львів, 1997), Третій Міжнародній науковій конференції “Комп’ютерна лінгвістика та викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах” (Львів, 1998), П’ятій Міжнародній науковій конференції “Проблеми української науково-технічної термінології” (Львів, 1998), Міжнародній науково-практичній конференції “Українці: світова нація перед викликами ХХІ століття” (Київ, 2005), Міжнародній науковій конференції “Українська діаспора: історичні пошуки, еміграційні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування наукових установ” (Ніжин, 2005), Міжнародній конференції “Французька мова та культура в сучасному контексті” (Київ, 2005), Міжнародній науково-практичній конференції “Формування ціннісних орієнтацій студентської молоді у контексті

громадянського суспільства” (Львів, 2005); *міжрегіональних*: Регіональній конференції з питань науково-технічного перекладу (Львів, 1989), Другій Всеукраїнській науковій конференції “Нові підходи до філології у Вищій школі” (Київ, 1994), науково-технічній конференції “Сучасні аспекти виховного процесу у вищих навчальних закладах України” (Львів, 2000).

Основні результати дослідження **опубліковано** у 23 наукових та науково-методичних працях (з них 14 написано без співавторів), серед них: 2 навчальних посібники, 2 розділи експериментального підручника, 7 брошур з методичними рекомендаціями та навчально-методичними матеріалами; 5 статей у провідних наукових фахових виданнях (з них 5 одноосібних), 5 статей в інших наукових виданнях, 2 тез у збірнику матеріалів конференцій. Загальний обсяг особистого внеску – 22,97 авт. арк.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел з 203 найменувань (з них – 13 іноземними мовами), 5 додатків на 39 сторінках. Її повний обсяг – 250 сторінок (184 сторінки – основна частина). Робота містить 31 рисунок на 8,5 сторінках і 15 таблиць на 5,5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, визначено його об’єкт, предмет, мету, викладено завдання дослідження, гіпотезу та методологічні засади, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення, висновки про впровадження результатів дослідження.

У *першому розділі* – “**Структурування змісту інтегративного підручника як педагогічна проблема**” – здійснено огляд літератури з проблеми дослідження, проаналізовано поняття “підручник” як компонент змісту освіти, проведено аналіз підручників з іноземних мов для студентів вищих технічних навчальних закладів та представлено результати констатуючого експерименту.

На сучасному етапі реформування вищої освіти питання якості підготовки фахівців інженерної спеціальності розглядається у прямій залежності від змісту підручника, зокрема, з іноземної мови. Підручник, як ядро навчальної літератури, повинен відображати у своїй структурі основні освітні тенденції сьогодення та майбутнього, зокрема, такий важливий напрям у сучасній науці як інтеграцію знань, умінь, форм та методів навчання. Серед аспектів інтеграції найменш дослідженим є питання інтеграції засобів навчання, насамперед – навчальної літератури. Однією із причин сучасного недостатнього рівня впровадження теоретичних положень щодо написання підручників з іноземної мови нового типу є складність сприйняття та аналізу суті його компонент з позицій інтегративності та забезпечення достатнього

рівня ймовірності опанування студентами іноземної мови на комунікативному рівні. Аналіз педагогічної літератури засвідчує наявність значної кількості наукових досліджень у таких напрямках: розробка теорії підручника (В.Беспалько, Д.Зуєв); питання підручника з іноземних мов (А.Прокопенко, В.Плахотник, Н.Склярєнко); проблема інтегрального підручника (В.Харітонов); інноваційні підходи до вивчення іноземної мови у підготовці фахівців (О.Авксентьєва, О.Акмалдінова, О.Письменна, Т.Ваколюк, О.Кузнєцова, О.Пиндик, О.Плотнікова, О.Полякова, Л.Рабійчук, Т.Труханова, Л.Черноватий, Н.Саєнко); викладання профільних дисциплін іноземними мовами (Г.Козлакова, Т.Шаргун та ін.). Водночас, незважаючи на інтенсивне дослідження даної проблеми, ще недостатньо уваги приділено такому важливому аспектові, як дидактичні засади структурування змісту інтегративного підручника іноземних мов для студентів вищих технічних навчальних закладів.

Функція підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей полягає в реалізації цілей вивчення курсу іноземної мови, гуманізації вищої технічної освіти, формуванні у студентів іншомовної компетенції як атрибуту майбутньої професійної діяльності. Наприклад, деякі професійно значущі для інженера методи дослідження такі, як порівняння, аналіз чи прогнозування, органічно пов'язані з процесами читання, перекладу, реферування, анотування тощо.

Структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей передбачає ретроспективний аналіз підручників даної галузі та виявлення їх сучасного стану, визначення особливостей змісту підручника та обґрунтування можливостей інтегративного підходу до його структурування, а також розроблення авторських навчальних програм вивчення іноземних мов на основі ідей інтегративного підручника тощо. Структурний, функціональний та компонентно-типологічний аналіз підручників з іноземних мов показує, що основні недоліки, які існують у чинних підручниках (фрагментарність, роз'єднаність цілей, порушення принципу наступності у навчанні, недостатня внутрішня єдність структури підручника та ізолюваність його від підручників з інших навчальних дисциплін), найчастіше пов'язані з відсутністю бачення цих підручників як системи навчальних книг для студентів, що вивчають іноземну мову на різних курсах.

Аналіз спеціальної літератури щодо питань удосконалення іншомовної підготовки майбутніх фахівців засвідчив, що основним критерієм ефективності вивчення іноземної мови у вищому технічному закладі є рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності, тобто такий рівень знань, умінь і навичок з іноземної мови, який є достатнім для вдалого

вирішення ними професійних і життєво важливих завдань як в Україні, так і в інших країнах світу. Система вищої освіти відчуває гострий дефіцит якісних підручників з іноземної мови, створених для її вивчення українськими студентами. Аналіз наукових розробок із проблеми підручникотворення дає підстави стверджувати, що продовжують залишатися недостатньо дослідженими питання формування змісту на інтегративній основі; спрощення засвоєння граматичного та лексичного обсягів навчальної інформації з іноземних мов; практичної реалізації професійного спрямування цілей навчання з іноземної мови; структурування змісту підручника тощо.

Констатуєчий експеримент передбачав такі дослідження: визначення експертами та викладачами ефективності сучасних підручників з іноземних мов для інженерів, готовності студентів першого курсу за показниками початкового рівня знань до вивчення іноземної мови; визначення студентами ефективності сучасних підручників іноземних мов для інженерів тощо. Основним питанням, яке потребувало ґрунтовного дослідження, було визначення ефективності сучасних підручників іноземних мов для майбутніх інженерів. У процесі аналізу стану практики, спираючись на роботи О.Ляшенка та Я.Кодлюк, оцінено ефективність підручників з іноземних мов для інженерів за такими критеріями, як основні завдання, характеристики, наукова складність, базова роль, дидактична досконалість, методичне забезпечення та виховний потенціал змісту навчального матеріалу підручника, причому кожний з них мав певний набір показників.

Результати констатуєчого експерименту та аналіз навчальних планів, програм та підручників дають змогу стверджувати, що інтегративний підручник з іноземних мов у професійній підготовці майбутніх інженерів не має достатнього наукового обґрунтування. У практиці навчання реалізуються різні, часто суперечливі підходи, що призводить до порушення низки принципово важливих дидактичних принципів. Зокрема, це зумовлено тим, що більшість навчальних програм з іноземних мов не достатньо враховують особливості навчання у вищих технічних закладах. Водночас, у роботі творчих викладачів спостерігаються елементи впровадження інтегративного підходу у вивчення майбутніми інженерами іноземних мов та спеціальних дисциплін. Однак ці спроби ще далеко не повністю відображені у чинних підручниках. Дані констатуєчого експерименту підтверджують необхідність розробки підручника на інтегративній основі з виділенням його домінуючої функції.

У другому розділі – “Теоретичний та практичний аспекти структурування змісту підручника іноземної мови” – представлено концепцію інтегративного підручника з іноземної мови для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, модель структурування змісту інтегративного підручника з

іноземних мов та висвітлено результати педагогічного експерименту.

Створення експериментального розділу інтегративного підручника базувалося на розробленій концепції.

Концепція інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей ґрунтується на таких положеннях: інтегративний підручник є динамічною системою зі складною структурою та причинно-наслідковими зв'язками між елементами; у його змісті реалізується інтеграція професійних і мовних дисциплін, історичних надбань та сучасних світових стандартів освіти; підручник відіграє роль найповнішого джерела інформації з іноземної мови й містить увесь програмний матеріал; взаємодія елементів інтегративного підручника передбачає два зрізи: вертикальний (підручник з його типологічною та індивідуальною особливістю) та горизонтальний (складається з різних видів: вправи з їх класифікаціями, тексти тощо); інтегративний підручник передбачає цілісність чотирьох базових видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання та письма), узгодженість між фонетичним матеріалом та орфографією, словниковим запасом, граматиною й тематичним планом. Загальні вимоги до підручника диференційовано за такими групами: а) вимоги до цілей, змісту та структури підручника; б) психолого-педагогічні, виховні та методичні вимоги. До основних функцій інтегративного підручника належать такі: інформаційна, розвивальна, комунікативна, мотиваційна, орієнтаційна, систематизуюча, формуюча, трансформаційна, виховна, управлінська, організаційна, самонавчання, контролююча тощо. У реалізації дидактичних функцій у структурі підручника виділено окремо ідею інтегруючої функції як домінантної.

Базовими підходами до розробки інтегративного підручника є інтегративний, структурний, системний, діяльнісний, інформаційний, гуманістичний, комунікативний та рівневий.

Оновлення цілей та змісту навчання здійснювалося шляхом розширення диференціації та інтеграції знань, особистісного розвитку та індивідуалізації навчання, активізації процесу формування творчих здібностей студентів, умінь і навичок застосування набутих знань для вирішення нетрадиційних проблемних завдань.

Професійна спрямованість інтегративного підручника передбачає тісний зв'язок теорії та методики професійної освіти у контексті вивчення у вищій школі конкретних навчальних дисциплін з методикою навчання іноземних мов на основі загальнонаукової парадигми, в якій виділені чотири підходи до викладання чужих мов (лінгвоцентричний, мовленнєвоцентричний, діяльнісно-центричний та синергетичнодіяльнісний). Професійна спрямованість навчальних текстів підвищує мотивацію вивчення іноземної мови, що у цілому підвищує якість підготовки фахівців. Застосування цього підходу в навчанні

іноземного спілкування з імплементацією професійної лексики сприяє професійній адаптації особистості студента.

Професійний аспект у викладанні іноземної мови завжди займав провідне місце у навчальних програмах немовних ВНЗ, реалізуючи не загальну мовну компетенцію, а її професійно-орієнтований мовний аспект. Варіативність інтегративного підручника передбачає врахування реальної нерівності первинної підготовки, здібностей, інтелектуальних можливостей та пізнавальних інтересів студентів. Головне призначення інтегративного підручника з іноземних мов – освоєння певної системи способів діяльності або оволодіння діяльністю, управління нею. Окрім тематичного поділу текстового матеріалу при структуруванні змісту взято до уваги поділ на структурні елементи для розвитку чотирьох видів мовленнєвої діяльності: тексти для аудіювання, розвитку усного мовлення, розвитку навичок читання та письма.

Модель структурування змісту інтегративного підручника (рис.1) розроблено з урахуванням теоретичних основ побудови інтегративного підручника та завдань щодо формування комунікативних умінь у студентів інженерних спеціальностей. При цьому враховано рівень готовності студентів до опанування ними іноземної мови як засобу спілкування у майбутній професійній діяльності.

Саме інтегративні чинники спроможні регулювати співвідношення різнорідних знань та забезпечити їх сумісність, повноту змісту, професійне спрямування навчального матеріалу. У роботі визначено такі принципи структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей: рівності та посиленості змісту інтегративного підручника; доповнювальності (використання електронних засобів навчання); ефективності (застосування інтегративного підходу з метою досягнення очікуваного результату навчання з мінімальними зусиллями та мінімальними затратами навчального часу); інваріантності “ядра” та варіативності “оболонки” інтегративного підручника; координації функцій; оптимізації структурування знань та формування на цій основі навчальних курсів.

Основними завданнями експериментальної роботи передбачено ознайомлення студентів зі структурою інтегративного підручника; визначення рівня реалізації інтегративних зв'язків у підручниках з фаху та іноземних мов; формування інтегративних видів мовленнєвої діяльності під час практичних, семінарських занять і наукових студентських конференцій; роботу студентів з текстовим матеріалом підручника, навчальними завданнями з урахуванням реальної нерівності їх первинної підготовки, когнітивних можливостей і пізнавальних інтересів; формування у студентів комунікативної компетенції з використанням іншомовних інформаційних джерел професійного спрямування.

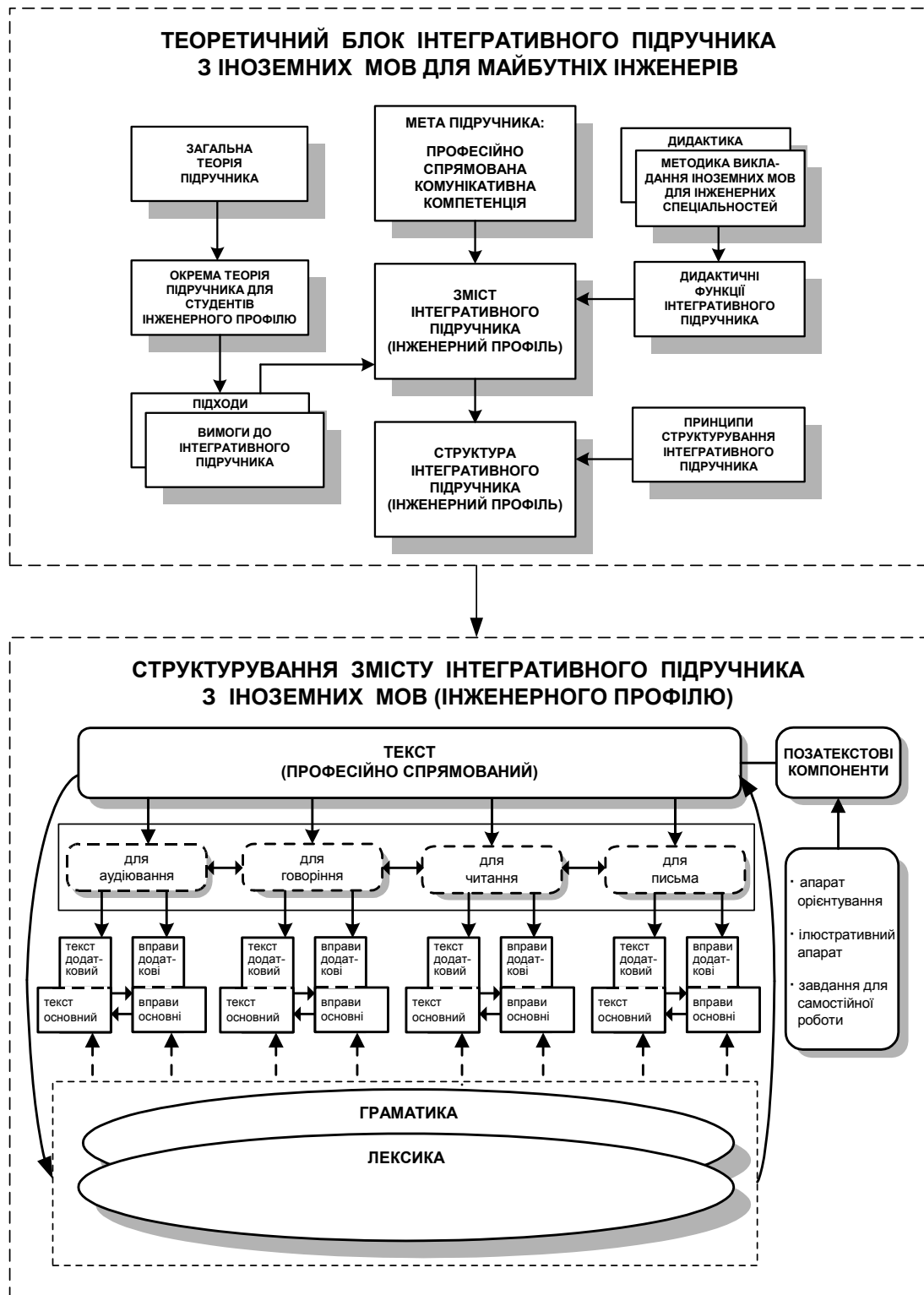

Рис. 1. Модель структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей

У процесі дослідно-експериментальної роботи встановлено, що загальний рівень показників семи критеріїв зростає при структуруванні змісту інтегративного підручника для студентів вищих технічних навчальних закладів та доведено ефективність застосування моделі структурування змісту інтегративного підручника з іноземних. Загальні висновки було зроблено після дослідження та експериментальної перевірки ефективності підручників за сімома критеріями.

Узагальнюючи результати педагогічного експерименту, наводимо результати розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності (читання, мовлення, аудіювання та письма) на основі інтеграції змісту професійно орієнтованих дисциплін та іноземних мов. До експерименту було залучено 380 студентів вищих технічних навчальних закладів. Результати показано на рис. 2.

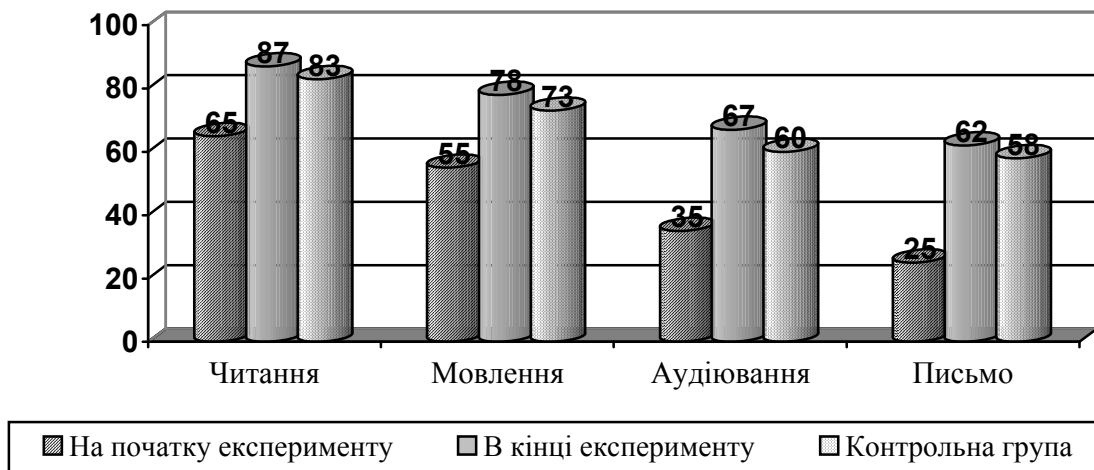

Рис. 2. Результати розвитку видів мовленнєвої діяльності (читання, мовлення, аудіювання та письма) на основі інтеграції змісту професійно орієнтованих дисциплін та іноземних мов

Таким чином, реалізація інтегративних зв'язків професійно-орієнтованих дисциплін та іноземної мови, реалізована у розділах експериментального інтегративного підручника з іноземної мови, позитивно впливає на формування необхідних для майбутнього інженера професійних умінь, передбачених кваліфікаційними характеристиками. Вищий рівень сформованості інтегративних умінь з іноземної мови (читання, мовлення, аудіювання та письма) та професійно орієнтованих дисциплін дозволяє майбутнім фахівцям інженерних спеціальностей вільно використовувати іншомовні інформаційні джерела та формувати іншомовну комунікативну компетенцію. Цей результат поглиблюється професійною спрямованістю змісту і завдань інтегративного підручника, а також його варіативністю з урахуванням реальної нерівності первинної підготовки, здібностей, інтелектуальних можливостей та пізнавальних інтересів студентів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Розробка дидактичних основ створення та оновлення підручників для різних типів навчальних закладів є актуальною проблемою професійної підготовки фахівців, яку мають вирішити педагогічна наука і практика. Результати аналізу підручників з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей свідчать, що основними проблемами чинних підручників з іноземної мови є такі: фрагментарність вивчення; порушення наступності у визначенні цілей вивчення іноземної мови; недостатня внутрішня єдність структури підручника та ізольованість його від підручників з інших навчальних дисциплін; скерованість підручника на нижчі рівні оволодіння іноземною мовою, ніж комунікативний. Представлено результати функціонального, структурного та компонентно-типологічного аналізу підручників іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей.

2. Концепція інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей ґрунтується на інтеграції професійно орієнтованих і мовних дисциплін, історичних надбань та сучасних світових стандартів освіти; система підручника функціонує у реальному середовищі навчального процесу, є його підсистемою і відображає інтегральний вплив середовища; інтегративний підручник передбачає цілісність чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання та письма) тощо. Інтегративний підручник відображає суть інтеграції знань з іноземної мови як по горизонталі (від розуміння слова як такого – до його функціонування спочатку у реченні, а потім і у текстовому контексті), так і по вертикалі (використання слів, речень у професійному контексті та вихід на комунікативний рівень володіння іноземною мовою).

У дослідженні обґрунтовано такі принципи структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей: рівності та посиленості змісту інтегративного підручника; доповнювальності; ефективності; інваріантності “ядра” та варіативності “оболонки” інтегративного підручника; координації функцій; оптимізації структурування знань та формування на цій основі навчальних курсів, які базуються на оптимальному поєднанні вихідних елементів знань та повноти змісту навчального матеріалу.

3. Зміст інтегративного підручника з іноземних мов повинен відповідати таким вимогам: забезпечення варіативності (завдяки навчальним книгам студенти із різним рівнем здібностей, інтелектуальних можливостей та пізнавальних інтересів можуть ефективно опанувати іноземну мову); визначення логічної й дидактичної послідовності навчальної інформації для формування знань, вмінь і навичок з відтворенням і використанням попередніх знань; спрямованість навчального матеріалу на розвиток інтелекту і словесно-логічного мислення студентів; можливість використання підручника в комплексі з іншою навчальною літературою; надання студентіві можливості самостійно оцінювати досягнутий рівень засвоєння навчального матеріалу; підготовка студентів до професійної діяльності; професійна спрямованість навчальних текстів тощо. При розробці інтегративного підручника визначальними є загальнонаукові та методологічні підходи (інтегративний, структурний, системний, діяльнісний, інформаційний,

гуманістичний, комунікативний та рівневий).

4. Модель структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей складається з двох блоків: теоретичного (містить такі елементи як мета, вимоги, підходи, принципи структурування змісту інтегративного підручника) та практичного, який відображає змістову структуру підручника (основні, додаткові професійно орієнтовані тексти та вправи), а також передбачає наскрізне вивчення функціональної граматики та лексики.

5. Для оцінювання експериментального розділу інтегративного підручника виділено сім груп критеріїв ефективності функціонування підручника (основні завдання, характеристики, наукова складність, базова роль, дидактична досконалість, методичне забезпечення та виховний потенціал навчального матеріалу підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей). Суб'єктами оцінювання були експерти, викладачі іноземних мов із значним стажем роботи та студенти вищих технічних навчальних закладів, які навчалися за чинними та експериментальним підручником. Вірогідність результатів за сімома критеріями перевірена за допомогою критерію Фішера. Це дало підставу стверджувати, що відмінності між контрольними та експериментальною групами не є випадковими, а спричинені дією активного чинника впливу на педагогічний процес.

Таким чином, експериментально доведено основне гіпотетичне положення про те, що реалізація інтегративних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін та іноземної мови засобами інтегративного підручника, позитивно впливає на якість професійної підготовки майбутнього фахівця інженерного профілю.

6. Розроблено навчальні посібники для студентів та методичні рекомендації для викладачів щодо структурування змісту інтегративного підручника з іноземної мови для майбутніх інженерів.

Результати дослідження може бути використано на таких рівнях: Міністерства освіти і науки України, Науково-методичного центру – для розробки освітніх стандартів з урахуванням інтегративних підходів, написання інтегративних підручників з іноземної мови для інших спеціальностей, використання концептуальних засад інтеграції для подальшого розроблення та впровадження кредитно-модульної підготовки фахівців; університетів та інших вищих навчальних закладів – для побудови навчальних програм, узгоджених із інтегративними тенденціями в науці та освіті; кафедр – для розроблення навчально-методичного забезпечення навчального процесу, створення підручників, посібників, методичних рекомендацій.

Проведене дослідження не вичерпує усіх проблем професійної підготовки фахівців інженерного профілю. Подальшого вивчення потребують такі проблеми як розробка комплексу інтегративних підручників з іноземних мов для багаторівневої системи вищої освіти.

Основні результати дослідження відображено в публікаціях:

Навчальні та методичні посібники

1. *Ключковська І.М.* Практичні завдання з французької мови для студентів II курсу теплотехнічного факультету: Пр.завд. – Львів: ЛПІ, 1990. – 35с.

2. *Ключковська І.М.* Моя спеціальність (для студентів енергетичного факультету): Пр.завд. – Львів: ЛПІ, 1991. – 8с.
3. *Getting on in English: Навчальний посібник / За ред. Патріка Корнеса і Ніни Гайдук.* – Львів: СП БаК, 1998. – 274 с. – 0,8 авт.арк.
4. *Василик С.В., Ключковська І.М.* Моя спеціальність. Пр.завд. для студентів II курсу базового напрямку “Електротехніка” : Пр.завд. – Львів: НУ ”ЛП”, 2000. – 22с. – 2,3 авт.арк.
5. *Parlez-vous francais?: Навчальний посібник / За ред. Ірини Ключковської.* – Львів: СП БаК, 2001. – 196 с. – 7,2 авт.арк.
6. *Ключковська І.М.* Education: un passeport pour le future (для студентів II курсу всіх спеціальностей НУ”ЛП”): Пр.завд. – Львів: НУ ”ЛП”, 2003. – 31с.
7. *Ключковська І.М.* Інтегративний підручник з іноземної мови для майбутніх інженерів: теорія і практика: Методичний посібник. – Львів: ВМС, 2005. – 56с.

Статті у наукових фахових журналах та збірниках наукових праць

8. *Ключковська І.М.* Експериментальна перевірка критеріїв ефективності структурування змісту інтегративного підручника іноземних мов для майбутніх інженерів // Сучасні технології: технології: методологія, теорія, практика: Зб. наук. пр. – Випуск 7. – Вінниця: ВДУ, 2005. – С.324-330.
9. *Ключковська І.М.* Проблема аналізу змісту підручників з іноземної мов для вищих навчальних закладів: дослідження ефективності підручників з іноземної мов для вищих навчальних закладів // Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр. / За заг. ред. акад. І.Ф. Прокопенка. – Харків: Курсор, 2005. – Випуск 27. – С.91-96.
10. *Ключковська І.М.* Структурування змісту підручників для вищих навчальних закладів як педагогічна проблема // Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наук. пр. / За заг. ред. В.І. Сипченка. – Слов’янськ: СДПУ, 2005. – Випуск XXVI. – С.29-36.
11. *Ключковська І.М.* Структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для студентів вищих технічних навчальних закладів як педагогічна проблема // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: Серія: Педагогіка: Зб. наук. пр. – Тернопіль: ТНПУ, 2005. – №3. – С.32-35.
12. *Ключковська І.М.* Структурний метод у формуванні змісту інтегративного підручника для вищої школи // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів: ІПППО АПНУ, 2005. – № 4. – С.42-50.

Методичні рекомендації, словники, концепції

13. *Домбровський Ю., Ключковська І., Осьмак Г., Шуневич Б.* Українсько-французький словник-мінімум довідникового типу. – Львів: ДУ “ЛП”, 1996. – 56 с. – 0,6 авт.арк.
14. *Ключковська І.М.* Авторська концепція та програма курсу іноземних мов для вищих технічних навчальних закладів. – Львів: ВМС, 2003. – 12с.
15. *Ключковська І.М.* Дослідно-експериментальна робота у становленні інтегративного підручника з іноземної мови для інженерних спеціальностей. – Львів: ВМС, 2004. – 24с.

16. *Ключковська І.М.* Інтегративний підручник з іноземної мови: короткий словник-довідник (для інженерних спеціальностей). – Львів: ВМС, 2005. – 12с.

Статті у збірниках наукових праць та матеріали конференцій

17. Гайдук Н.М., Задорожний В.В., *Ключковська І.М.* Про організацію практичного курсу бакалаврату з іноземних мов у Державному університеті “Львівська політехніка” // Вісник українознавства ДУ “ЛП”. – Львів: ДУ “ЛП”, 1995. – №296. – С.125-130.
18. Гайдук Н.М., Задорожний В.В., *Ключковська І.М.* Комунікативність як ідея, мета і засіб навчання іноземних мов у Державному університеті “Львівська політехніка” // Вісник проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього текстів та питання лінгвометодики – Львів: ДУ “ЛП”, 1996. – № 308. – С.19-24.
19. Ключковський Ю.Б., *Ключковська І.М.* Деякі особливості укладання багатомовних галузевих словників // Тези 4-ої Міжнародної наукової конференції Проблеми української науково-технічної термінології. – Львів, 1996. – С.99-100.
20. *Ключковська І.М.* Словник-мінімум як один з компонентів професійно-орієнтованого курсу іноземних мов // Вісник ДУ “ЛП” проблеми української науково-технічної термінології. Матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції. – Львів, 1998. – №336.– С.99-100.
21. *Ключковська І.*, Василик С., Романишин О. Визначення цілей, як чинник оптимізації навчального процесу // Вісник проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього текстів та питання лінгвометодики ДУ “ЛП”. – Львів: ДУ “ЛП”, 1998. – №355. – С.66-69.
22. *Ключковська І.* Про теоретичні засади комунікативного підходу у вивченні іноземних мов // Вісник проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього текстів та питання лінгвометодики ДУ “ЛП”. – Львів: ДУ “ЛП”, 1998. – №355. – С.70-73.
23. *Ключковська І.М.* Василик С.В., Кос В.Є. Використання відеоматеріалів як засобу інтенсифікації навчального процесу курсу іноземних мов // Вісник проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього текстів та питання лінгвометодики ДУ “ЛП”. – Львів: ДУ “ЛП”, 2000. – №381. – С.40-43.

АНОТАЦІЇ

Ключковська І. М. Структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія й методика професійної освіти. – Тернопільський державний педагогічний університет імені В. Гнатюка. – Тернопіль, 2005.

У дисертації вперше обгрунтовано концепцію інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей; загальнонаукові і методологічні підходи до структуризації

змісту інтегративного підручника; конкретизовано вимоги до змісту і критерії ефективності функціонування підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей; обґрунтовано принципи та розроблена модель структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей. На практичному рівні розроблено авторську програму навчання іноземних мов на основі ідей інтегративного підручника; розроблено експериментальний розділ інтегративного підручника мови для майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, навчальні посібники з англійської і французької мов, а також відповідні навчальні програми.

Ключові слова: професійна підготовка інженерів, інтегративний підручник, концепція підручника, модель підручника, структурування змісту підручника, іноземні мови.

“The structuring of content of the integrative textbook of foreign languages for future specialists in engineering ” by **I.M.Klouchkovska**.

The doctoral thesis for the award of the PhD degree in pedagogy studies in specialty 13.00.04 – theory and methodology of professional education. – Ternopil National Pedagogy University named after V.Hnatyuk. – Ternopil 2005

The thesis introduces and deals with the innovative idea of the integrative textbook of foreign languages for future specialists in engineering; conceptual and methodological approaches to the structuring of content are studied; requirements to the content and the criteria for the efficient functioning of the textbook of foreign languages for future specialists in engineering are delineated; the principles and the model of structuring of content of the textbook of foreign languages for future specialists in engineering are elaborated. At the practical level the author has introduced and developed an innovative program for teaching foreign languages on the basis of the integrative textbook concept; the experimental chapter of the integrative textbook for future specialists in engineering has been developed as well as handbooks in the French and English languages, and the respective syllabi.

Key words: professional education of engineers, integrative textbook, model of the textbook, conception of the textbook, structuring of content of the textbook, foreign languages.

Ключковская И. М. Структурирование содержания интегрированного учебника иностранных языков для будущих специалистов инженерных специальностей. – Рукопись.

Диссертация на соискание научного степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка. – Тернополь, 2005.

Диссертация посвящена проблеме структуризации содержания учебника из иностранных языков как средства реализации интегративного подхода к подготовке специалистов в высших технических учебных заведениях. Общая гипотеза исследования предусматривает формирование целостности четырех базовых навыков и умений из иностранного языка (чтение, говорение, аудирование и письмо) при условиях выделения

доминирующей (интегрирующей) функции учебника; профессиональной направленности содержания и заданий интегративного учебника; вариативности интегративного учебника с учетом реального неравенства первичной подготовки, способностей, интеллектуальных возможностей и познавательных интересов студентов; обоснования критериев эффективности функционирования учебника из иностранных языков для будущих специалистов инженерных специальностей.

В диссертации впервые обосновано концепцию интегративного учебника из иностранных языков для будущих специалистов инженерных специальностей, которая основана на интеграции профессионально ориентированных и языковых дисциплин, исторических достижений и современных мировых стандартах образования, предвидит целостность четырех видов языковой деятельности (чтения, говорения, аудирования и письма), раскрывает суть интеграции как по горизонтали (от понимания слова как такового – к его функционированию в предложении, а потом и в тексте), так и по вертикали (использование лексики в профессиональном контексте и выход на коммуникативный уровень владения языком); определены общенаучные и методологические подходы к структуризации содержания интегративного учебника; конкретизированы требования к содержанию и критерии эффективности функционирования учебника из иностранных языков для будущих специалистов инженерных специальностей; обоснованы принципы структуризации содержания интегративного учебника из иностранных языков для будущих специалистов инженерных специальностей; разработана модель структуризации содержания интегративного учебника из иностранных языков для будущих специалистов инженерных специальностей, которая состоит из двух блоков: теоретического (содержит такие элементы как цель, требования, подходы, принципы структурирования содержания интегративного) и практического, который отражает содержательную структуру учебника (основные, дополнительные профессионально-ориентированные тексты и упражнения), а также сквозное изучение функциональной грамматики и лексики. На практическом уровне разработана авторская программа обучения иностранных языков на основе идей интегративного учебника; разработаны экспериментальный раздел интегративного учебника французского языка для будущих специалистов инженерных специальностей; разработаны учебники и учебные пособия по английскому и французскому языкам для студентов высших технических учебных заведений; разработаны и внедрены учебную и рабочую программы из английского и французского языков на основе модели структуризации содержания интегративного учебника.

***Ключевые слова:** профессиональная подготовка инженеров, интегративный учебник, концепция учебника, модель учебника, структурирование содержания учебника, иностранные языки.*

Підписано до друку 10.01.2006 р.
Формат 60x90/16. Друк RESO
Папір друк. Умов. друк. арк. 0,9.
Наклад 150 прим. Зам. № ____
Віддруковано з оригіналів замовника.

Редакційно-видавничий відділ